

Bachelorscriptie

- De invloed van concreetheid en mate van details op de waargenomen geloofwaardigheid van verklaringen en het oordeel van schuld -

- The influence of concreteness and the degree of details on the perceived credibility of statements and the judgement of guilt -

Student: Helen Nitschke (s4571940)
Studie: Communicatie- en Informatiewetenschappen
Thema: Concreetheid, details, liegen en de waarheid
E-Mail: H.Nitschke@student.ru.nl
Eerste begeleider: dr. L.G.M.M. Hustinx
Tweede begeleider: dr. A.P.J.V. van Hooft

Samenvatting

In deze studie werd onderzocht in hoeverre de concreetheid en de mate van detaillering invloed op de waargenomen geloofwaardigheid van een verklaring en het oordeel van schuld had. Het onderzoeken van het effect van details op abstracte taal was een aanvulling van bestaand onderzoek. De onderzoeksvraag *“Wat is de invloed van de mate van concreetheid en het gebruik van details op de waargenomen geloofwaardigheid van een verklaring en het oordeel van schuld in een verkeersverdachte-context?”* werd door een experiment met 156 participanten beantwoord. Hierbij werd een dialoog als stimuli gebruikt. Iedere participant werd tijdens het experiment blootgesteld aan een van de vier versies van de dialoog (“concreet met details”, “concreet zonder details”, “abstract met details” en “abstract zonder details”). Na het lezen moesten de participanten de waargenomen geloofwaardigheid van een verklaring en de waargenomen schuld beoordelen. Er werd voorspeld dat verklaringen, waarin concrete taal wordt gebruikt, als geloofwaardiger beoordeeld worden dan verklaringen waar abstracte taal gebruikt wordt (H1) en dat verklaringen waar gedetailleerde taal wordt gebruikt als geloofwaardiger beoordeeld worden dan verklaringen waar taal zonder detail gebruikt wordt (H2). Verder werd ook aangenomen dat verklaringen met concrete en gedetailleerde taal de waargenomen schuld van de chauffeur verminderen (H3 & H4). Ten slotte werd er een interactie-effect tussen concreetheid en details op de perceptie van waargenomen geloofwaardigheid en waargenomen schuld verwacht (H5).

Uit het experiment bleek dat het toevoegen van details zowel bij concrete als ook abstracte teksten een significant, positief effect op de waargenomen geloofwaardigheid en de waargenomen schuld had. In tegenstelling tot gedetailleerdheid had concreetheid geen significant effect op de waargenomen geloofwaardigheid en het oordeel van schuld. Concrete teksten werden niet geloofwaardiger beoordeeld dan abstracte teksten. Bovendien werd de persoon in concrete teksten door de proefpersonen niet minder schuldig beoordeeld dan in abstracte teksten. Ten slotte trad er ook geen interactie-effect tussen concreetheid en details op.

Inleiding

In het dagelijks leven is iedereen hoogstwaarschijnlijk al met leugens in aanraking gekomen. Soms liegen we zelf, soms liegen anderen en soms komen we leugens tegen als we naar een misdaadserie kijken waar een verdachte een verhoor ondergaat. We vragen ons altijd hetzelfde af, namelijk: hoe weten we of iemand de waarheid vertelt of liegt en wat zijn de kenmerken van leugens?

Vrij, Evans, Akehurst en Mann (2004) hebben talige en niet-talige kenmerken van leugens onderzocht, om te zien of proefpersonen aan de hand van de kenmerken een betrouwbaar oordeel over de waarachtigheid van uitingen kunnen maken. In het huidige onderzoek ligt de focus op de talige kenmerken van leugens, omdat uit een regressieanalyse in het onderzoek van Vrij et al. (2004) is gebleken dat talige kenmerken veel betere voorspellers van leugens zijn dan niet-talige kenmerken. Tevens bleek dat de hoeveelheid details de sterkste voorspeller van leugens was. Leugenaars gebruikten minder details dan waarheidsvertellers (Vrij et al., 2004).

Bovendien heeft ook het talige kenmerk concreetheid een sterke invloed op de waargenomen waarheid (Hansen en Wänke, 2010). Om deze reden onderzoekt men in het huidige experiment het effect van de talige kenmerken *mate van detail* en *concreetheid*. Uiteindelijk is het doel om inzicht te krijgen in de talige kenmerken van leugens en te bepalen welke factoren de geloofwaardigheid van een verhaal en het oordeel van schuld het meest beïnvloeden. Deze bevindingen kunnen van belang zijn voor de wetenschap, omdat het huidige experiment een aanvulling is op bestaand onderzoek met betrekking op combinatie van mate van detail en concreetheid. Tevens zijn de bevindingen van het onderhavige experiment ook van belang voor de maatschappij, omdat uit onderzoek blijkt dat mensen tenminste een keer per dag liegen (Serota, Levine en Boster, 2009). Deze leugens kunnen ernstige gevolgen hebben. Onder andere voor de maatschappij of in de politiek, bijvoorbeeld wanneer een politicus tijdens een campagne liegt en beloftes later niet inlost.

In het volgende zullen eerst eerdere onderzoeken van onder andere Vrij et al. (2004) en Nahari et al. (2014) over het gebruik van details bij leugens aan bod komen. Vervolgens worden belangrijke resultaten uit eerdere onderzoeken van onder andere Shedler en Manis (1986) en Hansen en Wänke (2010) over de invloed van concreetheid op het sociale oordeel besproken. Verder worden de *dual coding theory* van Paivio (1971, 1986) de *availability*

heuristic van Tversky en Kahneman (1973) en de *construal level theory* van Liberman en Trope (2010) besproken en uitgelegd.

Theoretische inbedding

Detail

Het eerst zou door het beschrijven van het begrip detail door voorbeelden uit eerder onderzoek verduidelijkt worden in hoeverre details een rol spelen bij het onderscheiden van waarheid en leugens. Vrij et al. (2004) definiëren details in hun onderzoek met betrekking tot verbale en non-verbale cues van leugens als specifieke beschrijvingen van plaats, tijd, personen en objecten. Deze auteurs maken onderscheid tussen visuele details (beschrijvingen van zichtbare details), auditieve details (beschrijvingen van details, die de participanten tijdens het onderzoek hoorden) en temporele details (informatie over tijd en tijdsduur). In het onderzoek van Vrij et al. (2004) hebben vijf participanten (studenten) stimulusmateriaal (video's van 52 mensen, 26 leugenaars en 26 waarheidvertellers) aan de hand van 12 verbale en non-verbale cues beoordeeld. De participanten werden tijdens het onderzoek getraind om op non-verbale en verbale cues van leugens te letten. Dit had een positieve invloed op de vaardigheid van de participanten om leugenaars te identificeren. De verbale cues waren in dit geval crucialer voor de identificatie van leugenaars dan de non-verbale cues. Uit de resultaten is gebleken dat er een significant verschil was tussen leugenaars en niet-leugenaars was met betrekking tot het gebruik van details. Leugenaars gebruikten minder details dan niet-leugenaars (Vrij et al., 2004). Ook Nahari, Vrij en Fisher (2014) concludeerden dat leugenaars significant minder details gebruikten dan niet-leugenaars. In hun onderzoek over *high-stake lies* (leugens met grote potentiële gevolgen) hebben 38 participanten (studenten, voornamelijk vrouwen) een verhaal geschreven, waarin ze de waarheid of een leugen over hun activiteiten van de laatste 30 minuten vertelden. De onderzoekers waren in staat om het merendeel van de leugenaars correct te identificeren.

Uit onderzoek van McQuaid, Woodworth, Hutton, Porter en ten Brinke (2015) over verbale en non-verbale cues van high-stake lies is ook gebleken dat er onderscheid is tussen taalgebruik van leugenaars en niet-leugenaars. Leugenaars gebruiken vaker abstracte taal (bijvoorbeeld

“just” en “especially”) dan oprechte mensen. Er was ook een verschil bij het gebruik van voornaamwoorden: leugenaars gebruikten vaker “somebody”, terwijl oprechte mensen vaker “we” gebruikten. Bovendien gebruikten niet-leugenaars vaker tijdsbepalingen (“weeks”, “days”, “tomorrow”). Het taalgebruik van leugenaars en niet-leugenaars onderscheidt zich dus met betrekking tot het gebruik van tijdsbepalingen en abstractheid (McQuaid et al., 2015). Voor het huidige experiment wordt de assumptie gemaakt dat de bevindingen extrapoleerbaar zijn naar het Nederlands.

Concreetheid

Concreetheid is “de mate waarin een door een woord aangegeven term verwijst naar een waarneembare eenheid” (Brysbaert et al., 2014, p.5). Volgens Sadoski, Goetz en Rodriguez (2000) blijkt dat concrete taal aantrekkelijker, beter te begrijpen en beter reproduceerbaar is dan abstracte taal. Deze bevinding kan door de *dual coding theory* van Paivio (1971, 1986) verklaard worden. Volgens de *dual coding theory* wordt het voor de mens makkelijker woorden in het geheugen op te slaan wanneer deze concreet zijn. De verklaring hiervoor is dat concrete woorden door de mens in het geheugen verbaal en visueel gecodeerd worden, terwijl abstracte woorden alleen verbaal gecodeerd worden. Dit betekent dat abstracte informatie in het geheugen alleen verbaal verwerkt wordt en concrete informatie, naast verbaal, ook visueel opgeslagen wordt. Om deze reden zou het, volgens de *dual coding theory*, voor de mens makkelijker zijn om concrete woorden te onthouden, omdat het beter mogelijk is op informatie toe te grijpen die zowel verbaal als ook visueel in het geheugen opgeslagen is. Concreetheid heeft niet alleen een positief effect op de opslag en de begrijpelijkheid van woorden in het geheugen van een persoon (Paivio, 1971, 1986), maar het blijkt ook dat de snelle toegankelijkheid van informatie een positieve invloed op het vormen van een oordeel heeft (Tversky en Kahneman, 1973). Voor het experiment van Shedler en Manis (1986) moesten participanten aan de hand van zestien argumenten over een beschreven situatie oordelen. Er waren acht pro-argumenten met een concrete (levendige) en acht met een niet levendige versie. Concreetheid werd in dit onderzoek gemanipuleerd door mate van details. Er waren twee condities: de eerste conditie bestond uit acht niet-levendige pro-argumenten in combinatie met concrete (levendige) contra-argumenten, de tweede conditie bestond uit acht levendige (concrete) pro-argumenten die in combinatie met acht niet-levendige contra-argumenten. Uit het experiment blijkt dat de moeder uit het verhaal bij niet-levendige pro-argumenten met concrete (levendige) contra-argumenten negatiever beoordeeld werd dan bij concrete (levendige) pro-argumenten met niet-levendige contra-argumenten (Shedler &

Manis, 1986). Deze resultaten van het onderzoek Shedler en Manis (1986) zijn door de *availability heuristic* van Tversky en Kahneman (1973) te verklaren, waarin het ook over het opslaan van informatie in het geheugen gaat. Volgens deze theorie wordt het vormen van een oordeel beïnvloed door gedachten en informatie die gemakkelijk uit het geheugen opgehaald kunnen worden. Hoe sneller en makkelijker informatie toegankelijk is, hoe een positiever het sociaal oordeel (Tversky en Kahneman, 1973).

De conclusies van Shedler en Manis (1986) lijken op de conclusies van Hansen en Wänke (2010). In het eerste experiment in hun artikel moesten 46 participanten (studenten) de waarheid van 52 stellingen beoordelen. De helft van de stellingen was waar, de andere helft gelogen. Hansen en Wänke (2010) concludeerden dat concrete stellingen meer waar beoordeeld werden dan abstracte uitingen. De daadwerkelijke waarheid van het statement had hierop geen invloed.

De resultaten kunnen door de *construal level theory* van Liberman en Trope (2010) verklaard worden. Volgens de *construal level theory* wordt waarschijnlijkheid (van bijvoorbeeld een gebeurtenis) geassocieerd met concreetheid. Concrete taal wordt als waarschijnlijker en geloofwaardiger ingeschat dan abstracte taal. Wanneer een gebeurtenis waarschijnlijk is, wordt het met concrete, gedetailleerde taal omschreven. Echter, worden onwaarschijnlijke gebeurtenissen op een abstracte manier omschreven. Abstracte omschrijvingen zijn een gevolg van psychologisch afstand (tijd en plaats) veroorzaakt door gebrek aan informatie of ervaring (Liberman & Trope, 2010).

Om tijdens het huidige experiment uitspraken over de invloed van concreet taalgebruik op de waargenomen geloofwaardigheid en het oordeel van schuld te kunnen maken is het belangrijk de concreetheid van de woorden en de teksten, die voor het experiment gebruikt worden, te definiëren. Daarom wordt in het volgende experiment gebruik gemaakt van de scores uit het onderzoek van Brysbaert, Stevens, De Deyne, Voorspoels en Storms (2014).

In hun artikel hebben Brysbaert et al (2014) met de hulp van participanten 30.000 Nederlandse woorden aan de hand van concreetheid op een schaal van 1 (zeer abstract) tot 5 (zeer concreet) beoordeeld. (Het woord “aap” had een concreetheidsscore van 4.73, het woord “aardbei” een concreetheidsscore score van 5.00 en “aforisme” een score van 1.13.)

Wat betreft de combinatie van concreetheid en detail sluit het huidige experiment aan bij de stijlvarianten uit het voorafgaand onderzoek van Hustinx, Hofstra en Janssen (2019). Ze hebben in hun onderzoek over de invloed van concreetheid op het sociaal oordeel onderscheid gemaakt tussen drie stijlvarianten van concreetheid: ‘concreet’, ‘concreet met detail’ en

‘concreet met affectief detail’. In het onderzoek moesten participanten, aan de hand van een beschreven scenario, beoordelen in hoeverre een moeder geschikt was om voor haar zoon te zorgen. Het bleek dat het oordeel over de geschiktheid van de moeder positiever was als er concrete pro-argumenten en abstracte contra-argumenten waren dan als er abstracte pro-argumenten en concrete contra-argumenten waren. Tevens had het toevoegen van details een positief effect op het oordeel van een concrete variant van een pro-argument tegenover een abstract contra-argument, omdat het oordeel nog positiever werd (Hustinx, Hofstra & Janssen, 2019).

Omdat eerder onderzoek aangetoond heeft dat leugenaars significant minder details gebruikten dan niet-leugenaars (Vrij et al., 2004, Nahari, Vrij & Fisher, 2014), concreetheid een positief invloed op het sociaal oordeel heeft (Shedler & Manis, 1986, Hustinx et al., 2019) en dat er een associatie van concreet taalgebruik met waarheid is (Lieberman & Trope, 2010) worden in het huidige experiment de variabelen *mate van detail* (met detail of zonder detail) en *concreetheid* (concreet of abstract) toegepast, om de invloed van de variabelen op de waargenomen geloofwaardigheid van een uiting te beoordelen en de invloed van de variabelen op het oordeel van schuld te toetsen. Dit was nog niet eerder onderzocht. Hoewel Hustinx et al. (2019) door het gebruik van de drie stijlvarianten “concreet”, “concreet met details” en “concreet met affectieve details” het effect van concreetheid op het sociaal oordeel onderzocht hebben is er nog geen onderzoek gedaan naar de invloed van de mate van details op abstractheid bij het vormen van een sociaal oordeel. Om deze reden worden tijdens het huidige experiment naast de stijlvarianten “concreet zonder details” en “concreet met details” ook de stijlvarianten “abstract met details” en “abstract zonder details” onderzocht. Hierdoor worden concreetheid, abstractheid en de mate van detail samengebracht en de invloed van alle vier de stijlvarianten op de waargenomen geloofwaardigheid van een verklaring en het oordeel van schuld onderzocht. De bevindingen uit eerder onderzoek en de combinatie van concreetheid en abstractheid met details leiden tot volgende onderzoeksvraag:

Wat is de invloed van de mate van concreetheid en het gebruik van details op de waargenomen geloofwaardigheid van een verklaring en het oordeel van schuld in een verkeersverdachte-context?

Hypotheses

Aan de hand van bevindingen uit eerder onderzoeken worden volgende hoofdeffecten verwacht:

H(1) Er wordt een hoofdeffect verwacht op concreetheid: Verklaringen waarin concrete taal wordt gebruikt worden als geloofwaardiger beoordeeld dan verklaringen waarin abstracte taal gebruikt wordt.

H(2) Er wordt een hoofdeffect verwacht op gedetailleerdheid: Verklaringen waarin gedetailleerde taal wordt gebruikt worden als geloofwaardiger beoordeeld dan verklaringen waarin taal zonder details gebruikt wordt.

H(3) Er wordt een hoofdeffect verwacht op concreetheid: In verklaringen waarin concrete taal wordt gebruikt worden personen als minder schuldig beoordeeld dan in verklaringen waarin abstracte taal gebruikt wordt.

H(4) Er wordt een hoofdeffect verwacht op gedetailleerdheid: In verklaringen waarin gedetailleerde taal wordt gebruikt worden personen als minder schuldig beoordeeld dan in verklaringen waarin taal zonder details gebruikt wordt.

Verder wordt volgend interactie-effect verwacht:

H(5) Er is een interactie tussen concreetheid en details op de perceptie van waargenomen geloofwaardigheid en waargenomen schuld. De conditie “concreet met details” zou als het meest geloofwaardig en het minst schuldig beoordeeld worden, terwijl de conditie “abstract zonder details” als het minst geloofwaardig en het meest schuldig beoordeeld wordt.

Methode

Om de hypothesen te toetsen en te zien in hoeverre de mate van detaillering en de concreetheid de waargenomen geloofwaardigheid en het oordeel van schuld beïnvloeden is er een experiment uitgevoerd.

Materiaal

In dit experiment werd een dialoog tussen een politieagent en een man, die staande gehouden wordt, als stimulusmateriaal gebruikt. De concreetheid en de mate van details werden in de zinnen van de bestuurder gemanipuleerd, zodat vier verschillende condities ontstaan. De concreetheid en de mate van details werden in zinnen van de politieagent in de dialoog niet gemanipuleerd. Iedere proefpersoon werd alleen blootgesteld aan een van de vier condities (“concreet met details”, “concreet zonder details”, “abstract met details” en “abstract zonder details”). Alle vier de condities werden geïntroduceerd door een en dezelfde inleiding. Hierin werd uitgelegd dat de proefpersoon een dialoog tussen een persoon, die te hard heeft gereden, en een politieagent te zien krijgt. Door het beargumenteren van het te hard rijden wil de bestuurder een straf voorkomen. In de tekst van het experiment is de verklaring voor het te hard rijden dat de bestuurder ontslagen is en zijn vader in het ziekenhuis ligt. Voorbeelden van vier verschillende stijlen zijn in tabel 2 te zien. Ieder tekst omvat in totaal ongeveer 400 woorden.

Zoals in tabel 2 te zien, werden de mate van details en het gebruik van concrete woorden bij de vier verschillende stijlvarianten van de zin veranderd. De details in de tekst zijn, zoals in het artikel van Vrij et al. (2004) beschreven, temporele, ruimtelijke en visuele details. “In geen maanden” is bijvoorbeeld een temporeel detail en “Amsterdam-Zuid.” een ruimtelijk detail, omdat het specifieke beschrijvingen van tijd en plaats zijn. De gemiddelde concreetheid van een zin wordt aan de hand van de scores uit de lijst van Brysbaert et al. (2014) gemeten (1 = zeer abstract, 5 = zeer concreet). In het huidige experiment wordt er een verschil van één punt tussen abstracte en concrete woorden gehanteerd. Woorden met een concreetheidsscore boven de drie worden in het onderhavige experiment als concreet gezien (bijvoorbeeld “hoofd” met een score van 4.80), woorden met een score onder de drie zijn in dit geval abstract (bijvoorbeeld “taalgebruik” met een score van 1.67). Voor details wordt een score rond de drie gehanteerd, omdat deze score neutraal en daarom noch concreet noch abstract is. Details hebben dus geen invloed op de concreetheidsscore van een tekst. In het experiment worden de concreetheidsscores van werkwoorden, naamwoorden, bijwoorden en telwoorden berekend,

maar niet de scores van bijvoorbeeld lidwoorden, voorzetsels en voegwoorden. Zoals in tabel 1 te zien heeft bijvoorbeeld de concrete zin zonder details een gemiddelde concreetheidsscore van 3.46 en de abstracte zin zonder details een gemiddelde score van 2.50. De vier condities “concreet met details”, “concreet zonder details”, “abstract met details” en “abstract zonder details” en hun gemiddelde concreetheidsscores zijn in de appendix te zien.

Tabel 1:

De gemiddelde concreetheidsscore van Brysbaert et al. (2014) van vier stijlvarianten van een zin in de tekst

<i>stijlvariant</i>	<i>gemiddelde concreetheidsscore</i>
Concreet met details	3.38
Concreet zonder details	3.46
Abstract met details	2.52
Abstract zonder details	2.50

Tabel 2:

Vier stijlvarianten van een zin in de tekst met concreetheidsscore van Brysbaert et al. (2014) tussen haakjes

<i>stijlvariant</i>	<i>detail</i>	<i>abstract (score)</i>	<i>concreet (score)</i>
Concreet met details			
Ik ben er niet bij met mijn hoofd. Ik heb in geen maanden zo'n zware dag gehad. Door mijn klote directeur, excuses voor het schelden, sta ik op straat zonder werk	in geen maanden (2.67)	/	hoofd(4.80), zware(3.27), dag (3.00), klote (1.67), directeur (3.20) schelden (3.40) sta (4.00) straat (4.60) werk (3.20)
Concreet zonder details			
Ik ben er niet bij met mijn hoofd. Ik heb zo'n zware dag gehad. Door mijn rot directeur, excuses voor) het schelden, sta ik op straat zonder werk.	/	/	hoofd(4.80), zware(3.27), dag (3.00), klote (1.67), directeur (3.20) schelden (3.40) sta (4.00) straat (4.60) werk (3.20)
Abstract met details			
Ik ben er niet bij met mijn gedachten. Ik heb in geen maanden zo'n rottag gehad. Door mijn rotbaas, excuses voor het taalgebruik, ben ik ontslagen.	in geen maanden (2.67)	gedachten(2.00), rottag (2.20) rot(4.00)-baas (2.87), taalgebruik (1.67), ontslagen (2.27)	/
Abstract zonder details			
Ik ben er niet bij met mijn gedachten, het is zo'n rottag voor mij. Door mijn rotbaas, excuses voor het taalgebruik, ben ik ontslagen.	/	gedachten(2.00), rottag (2.20) rot(4.00)-baas (2.87), taalgebruik (1.67), ontslagen (2.27)	/

Proefpersonen

In totaal zijn 203 proefpersonen met het experiment begonnen. Nochtans hebben 47 personen de survey niet volledig ingevuld, daarom werd hun data niet voor de data-analyse gebruikt.

156 proefpersonen hebben de survey volledig ingevuld, waarvan 100 personen vrouwelijk en 56 personen mannelijk waren. Uit de χ^2 -toets tussen geslacht en stijl bleek geen verband te bestaan ($\chi^2(1) = .43, p = .511$). Verder bleek er ook geen verband te zijn tussen geslacht en details ($\chi^2(1) = 1.02, p = .313$). De twee groepen “man” en “vrouw” zijn dus vergelijkbaar op de variabelen stijl (concreet, abstract) en detail (met details, zonder details).

De proefpersonen hadden een gemiddelde leeftijd van ongeveer 33 jaar. De laagste leeftijd was 19 jaar, de hoogste 83 jaar ($M = 32.92, SD = 14.14$). Uit een t-toets van leeftijd en concreetheid bleek er geen significant verschil te zijn tussen de verschillende leeftijden wat betreft de verdeling van concrete en abstracte teksten ($t(154) = 1.04, p = .302$).

Verder bleek er ook geen significant verschil te zijn tussen de verschillende leeftijden wat betreft de verdeling van teksten met of zonder details ($t(154) = 1.11, p = .269$).

Het merendeel van de participanten (55%) gaf aan dat ze wo-onderwijs volgden. 27% van de participanten volgden hbo-onderwijs. Uit de χ^2 -toets tussen opleidingsniveau en stijl bleek een verband te bestaan ($\chi^2(6) = 14.20, p = .027$). Proefpersonen die een wo-onderwijs volgden hebben relatief meer concrete teksten gelezen (59.6%) dan proefpersonen die een hbo-onderwijs (23.6%), mbo-onderwijs (12.4%), vwo-onderwijs (1.1%), havo-onderwijs (3.4%), ibo- / vmbo-onderwijs (0.0%) of ander onderwijs volgden (0.0%). Bovendien hebben proefpersonen die een wo-onderwijs volgden relatief meer abstracte teksten gelezen (49.3%) dan proefpersonen die een hbo-onderwijs (31.3%), mbo-onderwijs (4.5%), vwo-onderwijs (6.0%), havo-onderwijs (1.5%), ibo- / vmbo-onderwijs (4.5%) of ander onderwijs volgden (3.0%). Verder bleek er geen verband te zijn tussen opleidingsniveau en details ($\chi^2(1) = 4.96, p = .549$). De verschillende groepen van het opleidingsniveau zijn dus blijkbaar vergelijkbaar op de variabele detail (met details, zonder details), maar niet op de variabele stijl (concreet, abstract). Het verschil tussen de verschillende groepen wat betreft de verdeling van abstracte en concrete teksten is te verklaren door de ongelijke verdeling van de proefpersonen op de verschillende opleidingsniveaus. 89 van de 156 proefpersonen hebben de concrete versie van de tekst gelezen (met details: $n = 54$, zonder details: $n = 35$). 67 proefpersonen hebben de abstracte versie gelezen (met details: $n = 38$, zonder details: $n = 29$). Belangrijke informatie over de proefpersonen is ook in de appendix terug te vinden.

Onderzoeksontwerp

Het design van het experiment is een 2x2 design. Er zijn 2 niveaus van de onafhankelijke factoren concreetheid (concreet, abstract) en 2 niveaus van de onafhankelijke factor mate van detail (met details, zonder details). Bij dit experiment is er sprake van een tussenproefpersoonontwerp, omdat iedere proefpersoon alleen aan een van de twee condities van elk onafhankelijke factor blootgesteld wordt. In dit geval betekent dit dat iedere proefpersoon aan een niveau van concreetheid (concreet of abstract) in combinatie met een niveau van mate van detail (met details of zonder details) blootgesteld wordt.

Instrumentatie

De afhankelijke variabele *waargenomen geloofwaardigheid* werd in dit onderzoek aan de hand van vier items (betrouwbaarheid, geloofwaardigheid, oprechtheid en juistheid van de verklaring) op een 7-punt-likertschaal gemeten (1 = helemaal niet mee eens, 7 = helemaal mee eens). Bijvoorbeeld was een vraag voor het vaststellen van de waargenomen geloofwaardigheid “Ik vind de bestuurder geloofwaardig.”. De betrouwbaarheid van de waargenomen geloofwaardigheid bestaande uit vier items was zeer goed: $\alpha = .94$. Het gemiddelde van de vier items is gebruikt voor waargenomen geloofwaardigheid, die in de verdere analyses is gebruikt. De vier vragen voor het vaststellen van de waargenomen geloofwaardigheid waren gebaseerd op de zes vragen voor het vaststellen van de betrouwbaarheid van een bron in het boek van Hoeken, Hornikx en Hustinx (2012).

De tweede afhankelijke variabele was het *oordeel van schuld*. De proefpersonen moesten aan de hand van vier items op een 6-puntschaal (1 = helemaal niet mee eens, 6 = helemaal mee eens) beoordelen hoe erg de schuld van de bestuurder is en aangeven of het rijbewijs van de bestuurder moet worden ingenomen. Een vraag over het oordeel van schuld was bijvoorbeeld “De situatie van de bestuurder is geen rechtvaardiging voor zijn snelheidsovertreding.”.

De betrouwbaarheid van het oordeel van schuld bestaande uit vier items was adequaat: $\alpha = .79$. Het gemiddelde van de vier items is gebruikt voor het oordeel van schuld, die in de verdere analyses is gebruikt.

In het huidige experiment werd voor het vaststellen van het oordeel van schuld gebruik van een 6-puntschaal gemaakt, omdat het belangrijk was dat de proefpersonen een keuze met betrekking tot het oordeel van schuld maken en niet neutraal zijn.

De vier vragen over de bestuurder deden dienst als manipulatiechecks. Bijvoorbeeld moesten de proefpersonen de gedetailleerdheid van de verklaring van de bestuurder op een 7-

puntschaal van (1 = zeer ongedetailleerd, 7 = zeer gedetailleerd) beoordelen: “Ik vond de verklaring van de bestuurder”. De betrouwbaarheid van de manipulatiechecks ‘concreetheid’ bestaande uit drie items was matig: $\alpha = .66$. De betrouwbaarheid van de manipulatiechecks ‘concreetheid’ in combinatie met ‘geloofwaardigheid’ bestaande uit vier items was adequaat: $\alpha = .75$. Het gemiddelde van de vier items is gebruikt voor manipulatiechecks, die in de verdere analyses is gebruikt.

De volledige survey met de vragen over de waargenomen geloofwaardigheid, het oordeel van schuld en de bestuurder zijn in de appendix te zien.

Procedure

Het experiment werd vanaf 10 december 2019 tot en met 15 december 2019 online via Qualtrics afgenomen. De proefpersonen werden persoonlijk in de Radboud Universiteit of via mail en sociale media benaderd door de onderzoekers. Tijdens het experiment werd de survey zelfstandig en zonder begeleiding van de proefleider door de proefpersonen ingevuld.

Aan het begin van het experiment kregen de proefpersonen een inleiding te zien. Hierin werd beschreven dat het over de verklaring van bestuurders bij een verkeersovertreding gaat en dat de proefpersoon een tekst te zien krijgt, waarover hij/ zij een aantal vragen moet beantwoorden. Verder werd duidelijk gemaakt hoe gevaarlijk te hard rijden is. Ten slotte werd aangegeven dat alle data van de proefpersonen uit het experiment anoniem verzameld wordt. Na de inleiding hebben de proefpersonen een tekst gezien, waarin de context van de volgende dialoog beschreven werd: een persoon, die te hard heeft gereden, wordt opgepakt door een politieagent. De chauffeur van de auto probeert te verklaren waarom hij/ zij te hard heeft gereden. Volgens de bestuurder is hij/ zij onderweg naar het ziekenhuis waar een familielid ligt en hij/ zij had een zware dag op werk. Bij het lezen van de dialoog worden de proefpersonen blootgesteld aan een van de vier condities (concreet met details, concreet zonder details, abstract met details of abstract zonder details).

Nadat de proefpersonen de tekst lazen werden vragen over de waargenomen geloofwaardigheid van de verklaring en de waargenomen schuld van de bestuurder gesteld. Bovendien werden enkele vragen over de verklaring van bestuurder gesteld. Deze doen dienst als manipulatie checks. Aan het einde van de enquête werden nog een aantal persoonlijke gegevens van de proefpersoon verzameld (leeftijd, geslacht, opleiding). Zoals in de appendix

te zien werden, ongeacht de vier verschillende versies van de tekst, altijd dezelfde vragen aan de proefpersonen gesteld.

Het was voor de proefpersoon altijd mogelijk om het experiment af te breken. Het invullen van de enquête duurde gemiddeld 4 minuten.

Statistische toetsing

Om het effect van de onafhankelijke variabelen *concreetheid* en *mate van detail* op de afhankelijke variabelen *waargenomen geloofwaardigheid* en *oordeel van schuld* te toetsen wordt gebruik gemaakt van een tweeweg variantie-analyse (met alleen tussenproefpersoonfactor). Hierbij moet aan de assumpties worden voldaan, om gerapporteerd te worden. Data van proefpersonen die de survey niet volledig ingevuld hebben werd van de analyse geëxcludeerd.

Resultaten

I. Geloofwaardigheid

Tabel 3.

Gemiddelde scores van de waargenomen geloofwaardigheid als functie van concreetheid en detaillering (1 = helemaal niet geloofwaardig, 7 = helemaal geloofwaardig) en de standaardafwijkingen tussen haakjes

	Met details <i>n</i> = 92	zonder details <i>n</i> = 64	totaal <i>N</i> = 156
concreet			
<i>n</i> = 89	3.35 (1.53)	2.68 (1.41)	3.08 (1.51)
abstract			
<i>n</i> = 67	2.88 (1.60)	2.37 (1.18)	2.66 (1.44)
total			
<i>N</i> = 156	3.15 (1.57)	2.54 (1.31)	2.90 (1.49)

Uit een tweeweg variantie-analyse van concreetheid en detaillering op de waargenomen geloofwaardigheid bleek een significant hoofdeffect van gedetailleerdheid op de waargenomen geloofwaardigheid van de bestuurder ($F(1,152) = 5.96, p = .016$). Bij de concrete versie met details bedroeg de gemiddelde score van de waargenomen geloofwaardigheid $M = 3.35$ ($SD = 1.53$), de versie zonder details had een gemiddelde score van $M = 2.68$ ($SD = 1.41$). De abstracte versie van de tekst met details werd met een gemiddelde score van $M = 2.88$ ($SD = 1.60$) beoordeeld, de versie zonder details met een gemiddelde score van $M = 2.37$ ($SD = 1.18$). Er is een hoofdeffect van detaillering te zien, omdat de proefpersonen, die versie met gedetailleerde taal van een tekst gelezen hebben, het verhaal van de bestuurder als significant geloofwaardiger beoordelen dan de proefpersonen, die de versie zonder details gelezen hebben.

Er bleek geen significant hoofdeffect van concreetheid op de waargenomen geloofwaardigheid ($F(1, 152) = 2.64, p = .106$). De concrete versie werd niet significant geloofwaardiger beoordeeld dan de abstracte versie. Verder trad er ook geen interactie op tussen concreetheid en gedetailleerdheid ($F(1,152) < 1, p = .733$). De conditie “concreet met

details” werd niet als significant meest geloofwaardig beoordeeld, terwijl de conditie “abstract zonder details” als het significant minst geloofwaardig beoordeeld werd.

II. Schuld

Tabel 4.

Gemiddelde scores van de waargenomen schuld als functie van concreetheid en detaillering (1 = helemaal schuldig, 6 = helemaal niet schuldig) en de standaardafwijkingen tussen haakjes

	Met details <i>n</i> = 92	zonder details <i>n</i> = 64	totaal <i>N</i> = 156
concreet			
<i>n</i> = 89	2.90 (1.17)	2.47 (.92)	2.73 (1.09)
abstract			
<i>n</i> = 67	2.81 (1.21)	2.34 (.81)	2.61 (1.07)
total			
<i>N</i> = 156	2.86 (1.18)	2.41 (.87)	2.68 (1.08)

Uit een tweeweg variantie-analyse van concreetheid en detaillering op het oordeel van schuld bleek een significant hoofdeffect van gedetailleerdheid op het oordeel van schuld ($F(1,152) = 6.46, p = .012$). Na het toevoegen van details bij de concrete versie van de tekst werd de schuld van de bestuurder met een gemiddelde score van $M = 2.90$ ($SD = 1.17$) beoordeeld, na het weglaten van details bedroeg de gemiddelde score $M = 2.47$ ($SD = .92$). De abstracte versie met details werd met een gemiddelde score van $M = 2.81$ ($SD = 1.21$) beoordeeld, de versie zonder details met gemiddelde score van $M = 2.34$ ($SD = .81$). Er is een hoofdeffect van detaillering te zien, omdat de proefpersonen, die de versie met details van de tekst gelezen hebben, de bestuurder significant minder schuldig beoordelen dan de proefpersonen, die de versie zonder details gelezen hebben.

Er bleek geen significant hoofdeffect van concreetheid op het oordeel van schuld ($F(1,152) < 1, p = .540$). De bestuurder werd bij de concrete versie niet significant minder schuldig beoordeeld dan bij de abstracte versie. Verder trad er ook geen interactie op tussen

concreetheid en gedetailleerdheid ($F(1,152) < 1, p = .915$). De conditie “concreet met details” werd niet als significant minst schuldig beoordeeld, terwijl de conditie “abstract zonder details” als het significant meest schuldig beoordeeld werd.

III. Manipulatiecheck gedetailleerdheid

Tabel 5.

Gemiddelde scores van de manipulatiecheck van waargenomen gedetailleerdheid als functie van concreetheid en detaillering (1 = zeer ongedetailleerd, 7 = zeer gedetailleerd) en de standaardafwijkingen tussen haakjes

	Met details <i>n</i> = 92	zonder details <i>n</i> = 64	totaal <i>N</i> = 156
concreet			
<i>n</i> = 89	5.81 (1.29)	5.77 (1.44)	5.80 (1.34)
abstract			
<i>n</i> = 67	5.55 (1.29)	5.21 (1.52)	5.40 (1.39)
total			
<i>N</i> = 156	5.71 (1.29)	5.52 (1.49)	5.63 (1.37)

Uit een tweeweg variantie-analyse van concreetheid en detaillering op de waargenomen gedetailleerdheid bleek een marginaal effect van concreetheid op de waargenomen gedetailleerdheid van de tekst ($F(1, 152) = 3.38, p = .068$). Het marginaal effect toont geen verschil aan, maar wel een trend. Het bleek dat de proefpersonen, die de concrete versie van de tekst gelezen hebben, de gedetailleerdheid met een gemiddelde score van $M = 5.80$ ($SD = 1.34$) beoordelen. Proefpersonen, die de abstracte versie van de tekst gelezen hebben, beoordeelden de gedetailleerdheid met een gemiddelde score van $M = 5.40$ ($SD = 1.39$).

Er bleek geen significant effect van gedetailleerdheid op de waargenomen gedetailleerdheid ($F(1,152) < 1, p = .388$). De versie met details werd niet significant gedetailleerder beoordeeld dan de versie zonder details. Verder trad er ook geen interactie op tussen concreetheid en gedetailleerdheid ($F(1,152) < 1, p = .502$). De conditie “concreet met details” werd niet als

significant meest gedetailleerd beoordeeld, terwijl de conditie “abstract zonder details” als het minst gedetailleerd beoordeeld werd.

IV. Manipulatiecheck concreetheid

Tabel 6.

Gemiddelde scores van de manipulatiecheck van waargenomen concreetheid als functie van concreetheid en detaillering (1 = zeer abstract, 7 = zeer concreet) en de standaardafwijkingen tussen haakjes

	Met details <i>n</i> = 92	zonder details <i>n</i> = 64	totaal <i>N</i> = 156
concreet			
<i>n</i> = 89	4.85 (1.26)	4.73 (1.15)	4.80 (1.21)
abstract			
<i>n</i> = 67	4.57 (1.06)	4.31 (1.42)	4.46 (1.23)
total			
<i>N</i> = 156	4.73 (1.18)	4.54 (1.28)	4.65 (1.26)

Uit een tweeweg variantie-analyse van concreetheid en detaillering op de waargenomen concreetheid bleek een marginaal effect van concreetheid op de waargenomen concreetheid van de tekst ($F(1, 152) = 3.03, p = .084$). Het marginaal effect toont geen verschil aan, maar wel een trend. Het bleek dat de proefpersonen, die de concrete versie van de tekst gelezen hebben, de concreetheid met een gemiddelde score van $M = 4.80$ ($SD = 1.21$) beoordelen. Proefpersonen, die de abstracte versie van de tekst gelezen hebben, beoordeelden de concreetheid met een gemiddelde score van $M = 4.46$ ($SD = 1.23$).

Er bleek geen significant effect van gedetailleerdheid op de waargenomen concreetheid ($F(1,152) < 1, p = .355$). Versies met details werden niet als concreter beoordeeld dan de versies zonder details. Verder trad er ook geen interactie op tussen concreetheid en gedetailleerdheid ($F(1,152) < 1, p = .714$). De conditie “concreet met details” werd niet als significant meest concreet beoordeeld, terwijl de conditie “abstract zonder details” als het minst concreet beoordeeld werd.

Conclusie

In deze studie is onderzocht, in hoeverre concreetheid en de mate van detail invloed op de waargenomen geloofwaardigheid van een uiting en het oordeel van schuld in een verkeers verdachte-context hebben. Aan de hand van resultaten uit eerdere onderzoek werd onder andere verwacht dat verklaringen waarin concrete taal wordt gebruikt als geloofwaardiger beoordeeld worden dan verklaringen waarin abstracte taal gebruikt wordt (H1). Deze hypothese kan niet worden aangenomen vanwege een uitblijvend effect van concreetheid op de waargenomen geloofwaardigheid. Proefpersonen vonden de verklaring van de bestuurder in de concrete versie van de tekst niet geloofwaardiger dan in de abstracte versie. Daarentegen is uit de resultaten gebleken dat de proefpersonen de versies van de verklaring met gedetailleerde taal geloofwaardiger vonden dan de versies zonder details, waardoor hypothese 2 (“Verklaringen waarin gedetailleerde taal wordt gebruikt worden als geloofwaardiger beoordeeld dan verklaringen waarin taal zonder details gebruikt wordt.”) bevestigd is. Hypothese 3 (“In verklaringen waarin concrete taal wordt gebruikt worden personen als minder schuldig beoordeeld dan in verklaringen waarin abstracte taal gebruikt wordt.”) kan tevens niet worden aangenomen, omdat proefpersonen die de concrete versie van de tekst gelezen hebben de bestuurder niet minder schuldig beoordelen dan de proefpersonen die de abstracte versie van de tekst gelezen hebben. Gedetailleerdheid heeft wel een positieve effect op het oordeel van schuld. Proefpersonen die de versies van de tekst met details gelezen hebben beoordeelden de bestuurder als minder schuldig dan de proefpersonen die teksten zonder gedetailleerde taal gelezen hebben. Hypothese 4 (“In verklaringen waarin gedetailleerde taal wordt gebruikt worden personen als minder schuldig beoordeeld dan in verklaringen waarin taal zonder details gebruikt wordt.”) is daarmee bevestigd. Zowel bij waargenomen geloofwaardigheid als bij waargenomen schuld was er geen interactie-effect te zien tussen concreetheid en gedetailleerdheid. Vergeleken met de andere condities werd de conditie “concreet met detail” niet als het meest geloofwaardig en het minst schuldig beoordeeld. Tevens werd ook de conditie “abstract zonder detail”, vergeleken met de andere condities, niet als het minst geloofwaardig en het meest schuldig beoordeeld. Hypothese 5 (“Er is een interactie tussen concreetheid en details op de perceptie van waargenomen geloofwaardigheid en waargenomen schuld.”) kan dus niet worden aangenomen. Verder was ook de trend te zien dat concreetheid de waargenomen gedetailleerdheid van de tekst verhoogde. Hoe concreter de tekst, hoe gedetailleerder beoordeelden de proefpersonen een

tekst. Een trend was ook bij de invloed van concreetheid op de waargenomen concreetheid van een tekst te zien. Hoe concreter de tekst, hoe concreter werd de tekst beoordeeld.

Het antwoord op de onderzoeksvraag is dat het gebruik van details de waargenomen geloofwaardigheid van een verklaring verhoogd en de waargenomen schuld verminderd. Daarentegen was er geen zichtbaar effect van concreetheid op de waargenomen geloofwaardigheid en het oordeel van schuld. Er was geen verschil tussen concrete en abstracte teksten met betrekking tot de waargenomen geloofwaardigheid en het oordeel van schuld.

Discussie

Uit het huidige experiment blijkt dat gedetailleerde taal als geloofwaardiger en minder schuldig beoordeeld wordt dan taal zonder details. In tegenstelling tot gedetailleerdheid laten de resultaten zien dat er geen groot verschil is met betrekking tot de waargenomen geloofwaardigheid en het oordeel van schuld bij de concrete en de abstracte versie van de tekst. Deze bevindingen komen niet overeen met de resultaten uit eerder onderzoek van Liberman en Trope (2010), Shedler en Manis (1986) en Hustinx et al. (2019). Uit de *construal level theory* van Liberman en Trope (2010) bleek namelijk een verband tussen concreetheid en waargenomen waarheid. Concrete taal werd als geloofwaardiger waargenomen dan abstracte taal. Verder concludeerden Shedler en Manis (1986) en Hustinx et al. (2019) dat concreetheid een positieve invloed op het sociaal oordeel heeft. Bijvoorbeeld werd de moeder uit het scenario in het onderzoek van Hustinx et al. (2019) als geschikter beoordeeld om voor haar zoon te zorgen als er concrete pro-argumenten en abstracte contra-argumenten waren dan als er abstracte pro-argumenten en concrete contra-argumenten waren.

Een mogelijke oorzaak voor het uitblijvend verschil tussen de concrete en de abstracte versie kan het verschil van slechts één punt van de lijst van Brysbaert et al. (2014) tussen abstracte en concrete woorden zijn. Mogelijke verklaringen voor het kleine verschil tussen de abstracte en de concrete teksten kunnen ook de lengte van het verhaal, het gebruik van details en de concrete beschrijving van het scenario zijn. Daardoor zou het mogelijk zijn dat de proefpersonen ook abstracte teksten als concreet beoordelen, omdat een verhaal door lengte, detaillering en beschrijvingen beter voorstelbaar en dus concreter wordt.

Uit de resultaten is gebleken dat concreetheid een marginaal effect heeft op waargenomen gedetailleerdheid. Hoe concreter een tekst hoe hoger wordt de waargenomen gedetailleerdheid van een tekst ingeschat. Een mogelijke verklaring voor deze bevinding is een overlap van concreetheid en gedetailleerdheid. Deze overlap van concreetheid en gedetailleerdheid is ook in het onderzoek van Shedler en Manis (1986) te zien, waarin concreetheid gemanipuleerd werd door mate van details. Om deze reden zou het mogelijk zijn dat concrete teksten altijd gedetailleerder worden waargenomen dan abstracte teksten.

Hoewel in het onderhavige experiment gebruik van de concreetheidsscores van Brysbaert et al. (2014) gemaakt werd om de concreetheid van een tekst te bestemmen, moet ook rekening met mogelijke beperkingen van deze methode gehouden worden. De scores van Brysbaert et al. (2014) zijn een goede richtlijn, maar ze houden geen rekening met de context waarin een woord gebruikt wordt. Het zou mogelijk zijn dat er een verschil is met betrekking tot concreetheid van een woord op woordniveau en op tekstniveau. De waargenomen concreetheid van een woord zou door de context waarin een woord verschijnt verhoogd worden. Dit kan bijvoorbeeld door de lengte van een tekst of beschrijvingen van een woord in een tekst gebeuren.

Verder blijkt uit het huidige experiment dat de proefpersonen het verhaal van de bestuurder in het algemeen niet heel geloofwaardig vonden, omdat ze de geloofwaardigheid (in totaal) op een 7-puntsschaal (1 = helemaal niet geloofwaardig, 7 = helemaal geloofwaardig) met een gemiddelde score van $M = 2.90$ ($SD = 1.49$) beoordelen. Een mogelijke verklaring is dat er in het verhaal van de bestuurder heel veel gebeurde en het verhaal daardoor mogelijkwijs minder realistisch blijkt. Verder zou de lage waargenomen geloofwaardigheid ook door een algemene negatieve mening van de proefpersonen over verkeersovertredingen veroorzaakt worden. Wanneer proefpersonen geen begrip voor het te hard rijden hebben zullen ze de bestuurder, ongeacht van zijn verhaal, schuldig vinden.

Ook het feit dat het verhaal in de tekst van het huidige experiment (met betrekking tot tijd) nabij is zou, volgens de *construal level theory* van Liberman en Trope (2010), invloed op de waargenomen geloofwaardigheid van het kunnen verhaal hebben. Omdat het scenario niet lang geleden is, is het goed voorstelbaar en daardoor concreet. Dit kan de waargenomen geloofwaardigheid verhogen.

Ten slotte zou het ook mogelijk zijn dat de ongelijke verdeling van concrete en abstracte teksten (concreet: $N = 89$, abstract: $N = 67$) en details (met details: $N = 92$, zonder details: $N = 64$) invloed op de resultaten had.

Voor het ontwerpen van een geloofwaardig verhaal voor vervolgonderzoek zal de focus op de mate van detaillering liggen, omdat het toevoegen van details ook in het onderzoek van Hustinx, Hofstra en Janssen (2019) een positief effect op het oordeel van een concrete variant van een pro-argument had. Bovendien bleek ook uit het huidige experiment dat gedetailleerde taal als geloofwaardiger en minder schuldig beoordeeld werd. Verder zou bij het ontwerp van dialogen niet alleen aandacht besteed kunnen worden aan de inhoud van de verklaring van de bestuurder, maar ook aan de uitingen van de politieagent. De stijl van de politieagent (bijvoorbeeld concreetheid, abstractheid, de manier van vraagstelling) zou mogelijkerwijs ook invloed op de waargenomen geloofwaardigheid en de waargenomen schuld van de bestuurder hebben. Ook de inhoud van het verhaal heeft waarschijnlijk invloed op de waargenomen geloofwaardigheid. Daarom zou een realistischer verhaal met minder inhoud een suggestie voor vervolgonderzoek zijn. Zo kan bijvoorbeeld ervoor gekozen worden om alleen een familielid in het ziekenhuis of het ontslag te noemen. Omdat de resultaten uit het huidige experiment niet met resultaten uit eerder onderzoek overeenkomen (wat betreft het effect van concreetheid) zou het voor vervolgonderzoek belangrijk zijn om te bepalen wat de reden voor het klein verschil van de concrete en de abstracte versie met betrekking tot de waargenomen geloofwaardigheid en het oordeel van schuld is en of de abstracte versie in dit onderzoek te concreet was.

Het huidige experiment laat zien dat het toevoegen van details een positief effect op de waargenomen geloofwaardigheid van een verklaring en het oordeel van schuld heeft. Hoe gedetailleerder de taal, hoe groter de waargenomen geloofwaardigheid en hoe kleiner de waargenomen schuld. Bovendien was het resultaat dat het toevoegen van details ook de geloofwaardigheid van de abstracte versie van een tekst verhoogde en het oordeel van schuld verminderde een aanvulling op eerder onderzoek naar de invloed van details op concrete taal. Verder bleek dat concreetheid een marginaal effect heeft op waargenomen gedetailleerdheid heeft. In tegenstelling tot detaillering bleek geen hoofdeffect van concreetheid en is geen interactie-effect tussen concreetheid en gedetailleerdheid.

Literatuurlijst

- Brysbaert, M., Stevens, M., De Deyne, S., Voorspoels, W. & Storms, G. (2014). Norms of age of acquisition and concreteness for 30,000 Dutch words. *Acta Psychologica*, 150, 80-84.
- Hansen, J. & Wänke, M. (2010). Truth from language and truth from fit: The impact of linguistic concreteness and level of construal on subjective truth. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 36(11), 1576–1588. doi: 10.1177/0146167210386238
- Hoeken, J. A. L., Hornikx, J. M. A., & Hustinx, L. G. M. M. (2012). *Overtuigende teksten: Onderzoek en ontwerp*. Bussum: Coutinho.
- Hustinx, L., Hofstra, I., & Janssen, A. (2019). Zijn concrete argumenten doorslaggevend? *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 41(1), 129-142.
- McQuaid, S., Woodworth, M., Hutton, E., L., Porter, S. & ten Brinke, L. (2015). Automated insights: Verbal cues to deception in real-life high-stakes lies. *Psychology, Crime & Law*, 2015 Vol. 21, No. 7, 617–631. <http://dx.doi.org/10.1080/1068316X.2015.1008477>
- Nahari, G., Vrij, A., & Fisher, R., P. (2014). Exploiting liars' verbal strategies by examining the verifiability of details. *Legal and Criminological Psychology* (2014), 19, 227–239. DOI:10.1111/j.2044-8333.2012.02069.x
- Paivio, A. (1971). *Imagery and verbal processes*. New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Paivio, A. (1986). *Mental representations: A dual coding approach*. Oxford: Oxford University Press.
- Sadoski, M., Goetz, E.T., & Rodriguez, M. (2000). Engaging texts: Effects of concreteness on comprehensibility, interest, and recall in four text types. *Journal of Educational Psychology*, 92(1), 85-95. doi: 10.1037/0022-0663.92.1.85
- Serota, K., Levine, T., & Boster, F. (2010). The prevalence of lying in America: Three Studies of Self-Reported Lies. *Human Communication Research*, 36(1), 2-25.

- Shedler, J. & Manis, M., (1986). Can the availability heuristic explain vividness effects? *Journal of Personality and Social Psychology* 1986, Vol. 51, No. 1, 26-36. doi: 10.1037/0022-3514.51.1.26
- Trope, Y. & Liberman, N. (2010). Construal-level theory and psychological distance. *Psychological Review*, 117(2), 440. doi: 10.1037/a0018963
- Tversky, A., & Kahneman, D. (1973). Availability: A heuristic for judging frequency and probability. *Cognitive Psychology*, 5(2), 207-232. doi: 10.1016/00100285(73)90033-9
- Vrij, A., Evans, H., Akehurst, L. & Mann, S. (2004). Rapid judgements in assessing verbal and nonverbal cues: Their potential for deception researchers and lie detection. *Applied Cognitive Psychology*, 18(3), 283-296. doi: 10.1002/acp.964

Appendix

1. Overzicht versies van de tekst

Tabel 7.

De gemiddelde concreetheidsscore van Brysbaert et al. (2014) van de vier stijlvarianten en de details

<i>stijlvariant</i>	<i>gemiddelde concreetheidsscore</i>
Concreet met details	2.90
Concreet zonder details	2.94
Abstract met details	2.24
Abstract zonder details	2.04
Details	2.81

1.1 Concreet zonder details

P: Goedenavond. Zou ik uw rijbewijs en papieren mogen zien?

B: Hallo, moet dat nou echt...? Ik heb echt haast namelijk en ik kan dit er nu even niet bij hebben. Oké dan... ik pak het er even bij. Volgens mij heb ik het hier ergens liggen. Wacht even. Ah, hier heb ik het.

P: Dankuwel. Weet u waarom ik u staande heb gehouden?

B: Nee, helemaal niet. Ik heb geen flauw idee.

P: U heeft veel te hard gereden, namelijk wel dertig km/h boven de snelheidslimiet.

B: Oh huh, dat kan toch niet? Zo hard ja?

P: Ja u reed inderdaad veel te hard. Volgens de regels moet ik uw rijbewijs per direct innemen. Kunt u mij wel vertellen waarom u dit deed?

B: Oh wacht even. Mijn rijbewijs innemen?! Sorry agent, ik heb niet op mijn snelheidsmeter gekeken. Het is dat u me zegt dat ik te hard reed. Het zit namelijk zo, mijn vader heeft een hartinfarct gehad. Hij ligt nu voor de derde keer in het ziekenhuis met hartproblemen. Hij is in elkaar gezakt tijdens het koken. Mijn moeder trof hem bewusteloos aan en was zo alert om direct de hulpdiensten te bellen. Ziet u het al voor zich? Zijn bloedwaarden waren weer gestabiliseerd, maar ik ben net door de assistent van de cardioloog gebeld dat zijn toestand kritischer is dan gedacht. Ik heb haast en reed door om snel in het ziekenhuis te zijn.

P: Dat klinkt niet al te best. Toch moet ik u staande houden. Is dit de verklaring voor uw rijgedrag?

B: Ik ben er niet bij met mijn hoofd. Ik heb zo'n zware dag gehad. Door mijn rot directeur, excuses voor het schelden, sta ik op straat zonder werk. Ziet u, ik zat achter mijn bureau en er moest een factuur naar een grote klant gemaïld worden voor de bouw van een nieuwbouwwoning. Nou de factuur was al gemaïld, maar in alle haast heb ik een geldbedrag van twee ton opgeschreven, terwijl de totale som vijf ton moest zijn. Toen ik de klant belde om te vertellen om hoeveel geld het eigenlijk ging, wilde deze niet meer met ons zee en heeft de klant de bouw van de nieuwbouwwoning stopgezet.

P: Zo, u heeft wel veel meegemaakt op één dag. Maar los van alles wat u vandaag is overkomen bent u niet alleen voor uzelf een gevaar, maar ook anderen. Bent u zich hier wel van bewust?

B: Ja, natuurlijk weet ik dat agent. Ik ben bekaf na zo'n zware dag en heb nog nooit een bekeuring gehad.

1.2 Concreet met details

P: Goedenavond. Zou ik uw rijbewijs en papieren mogen zien?

B: Hallo, moet dat nou echt...? Ik heb echt haast namelijk en ik kan dit er nu even niet bij hebben. Oké dan... ik pak het er even bij. Volgens mij heb ik het altijd op dezelfde plaats liggen. Wacht even. Ah, hier heb ik het.

P: Dankuwel. Weet u waarom ik u staande heb gehouden?

B: Nee, helemaal niet. Ik heb geen flauw idee.

P: U heeft veel te hard gereden, namelijk wel dertig km/h boven de snelheidslimiet.

B: Oh huh, dat kan toch niet? Zo hard ja? Ik vroeg me al af waarom ik het geluid van sirenes achter me hoorde.

P: Ja u reed inderdaad veel te hard. Volgens de regels moet ik uw rijbewijs per direct innemen. Kunt u mij wel vertellen waarom u dit deed?

B: Oh wacht even. Mijn rijbewijs innemen?! Sorry agent, ik heb niet op mijn snelheidsmeter gekeken. Het is dat u me zegt dat ik te hard reed. Het zit namelijk zo, mijn vader heeft een hartinfarct gehad. Hij ligt nu voor de derde keer in het ziekenhuis met hartproblemen. Hij is vanochtend in elkaar gezakt tijdens het koken. Hij was lunch aan het bereiden en opeens hoorde mijn moeder een harde klap. Ze trof hem bewusteloos naast het fornuis aan en was zo alert om direct de hulpdiensten te bellen. Ziet u het al voor zich? Zijn bloedwaarden waren weer gestabiliseerd, maar ik ben net door de assistent van de cardioloog gebeld dat zijn toestand kritischer is dan gedacht. Ik heb haast en reed door om snel in het ziekenhuis te zijn. Ik moet naar de spoedafdeling.

P: Dat klinkt niet al te best. Toch moet ik u staande houden. Is dit de verklaring voor uw rijgedrag?

B: Ik ben er niet bij met mijn hoofd. Ik heb in geen maanden zo'n zware dag gehad. Door mijn klote directeur, excuses voor het schelden, sta ik op straat zonder werk. Ziet u, ik zat vanochtend om 7 uur al achter mijn bureau. Ik was druk bezig toen de telefoon rinkelde. Er moest binnen een half uur een factuur naar een grote klant gemaïld worden voor de bouw van een nieuwbouwwoning in Amsterdam-Zuid. Nou was de factuur al gemaïld, maar in alle haast heb ik toen ik onderweg was naar mijn volgende vergadering een geldbedrag van twee ton opgeschreven, terwijl de totale som vijf ton moest zijn. Een half uur later kwam ik hier achter en heb ik de klant gebeld. Toen ik deze vertelde om hoeveel geld het eigenlijk ging, wilde deze niet meer met ons zee en heeft de klant de bouw van de nieuwbouwwoning, die voor komend voorjaar gepland stond, stopgezet.

P: Zo, u heeft wel veel meegemaakt op één dag. Maar los van alles wat u vandaag is overkomen bent u niet alleen voor uzelf een gevaar, maar ook voor anderen. Bent u zich hier wel van bewust?

B: Ja, natuurlijk weet ik dat agent. Ik ben bekaf na zo'n zware dag en heb nog nooit een bekeuring gehad.

1.3 Abstract zonder details

P: Goedenavond. Zou ik uw rijbewijs en papieren mogen zien?

B: Hallo, moet dat nou echt...? Ik heb echt weinig tijd namelijk en ik kan dit er nu even niet bij hebben. Oké dan... ik pak het er even bij. Volgens mij heb ik het hier ergens. Wacht even. Ah, hier heb ik het.

P: Dankuwel. Weet u waarom ik u staande heb gehouden?

B: Nee, helemaal niet. Ik heb geen flauw idee.

P: U heeft veel te hard gereden, namelijk wel dertig km/h boven de snelheidslimiet.

B: Oh huh, dat kan toch niet? Zo hard ja?

P: Ja u reed inderdaad veel te hard. Volgens de regels moet ik uw rijbewijs per direct innemen. Kunt u mij wel vertellen waarom u dit deed?

B: Oh wacht even. Mijn rijbewijs innemen?! Sorry meneer, ik had echt niet door dat mijn snelheid zo hoog was. Het is dat u het aankaart. Het zit namelijk zo, een dierbaar iemand is opgenomen met ernstige medische complicaties. Hij is al vaker opgenomen ten gevolge van zijn slechte gezondheid. Een familielid trof hem bewusteloos aan en was zo alert om direct de hulpdiensten in te lichten. Kunt u het zich voorstellen? Zijn toestand leek stabiel te zijn, maar ik ben net door de afdeling ingelicht dat zijn toestand kritischer is dan gedacht. Ik heb weinig tijd en moet eigenlijk zo snel mogelijk weer verder.

P: Dat klinkt niet al te best. Toch moet ik u staande houden. Is dit de verklaring voor uw rijgedrag?

B: Ik ben er niet bij met mijn gedachten, het is zo'n rottag voor mij. Door mijn rotbaas, excuses voor het taalgebruik, ben ik ontslagen. Ziet u, ik zat op mijn werk en er moest een offerte naar een grote klant gemaïld worden voor een nieuw project. Nou was de offerte al af, maar in alle chaos is er door mij een te laag bedrag in de offerte vermeld, waardoor het hele project een koopje leek. Nadat ik de cliënt heb ingelicht over het daadwerkelijke bedrag, heeft deze uiteindelijk het hele project afgeblazen.

P: Zo, u heeft wel veel meegemaakt op één dag. Maar los van alles wat u vandaag is overkomen bent u niet alleen voor uzelf een gevaar, maar ook voor anderen. Bent u zich hier wel van bewust?

B: Ja, natuurlijk weet ik dat meneer. Ik heb nou eenmaal zo'n rottag gehad, zoiets heb ik nog nooit eerder gedaan.

1.4 Abstract met details

P: Goedenavond. Zou ik uw rijbewijs en papieren mogen zien?

B: Hallo, moet dat nou echt...? Ik heb echt weinig tijd namelijk en ik kan dit er nu even niet bij hebben. Oké dan... ik pak het er even bij. Volgens mij heb ik het altijd op dezelfde plaats. Wacht even. Ah, hier heb ik het.

P: Dankuwel. Weet u waarom ik u staande heb gehouden?

B: Nee, helemaal niet. Ik heb geen flauw idee.

P: U heeft veel te hard gereden, namelijk wel dertig km/h boven de snelheidslimiet.

B: Oh huh, dat kan toch niet? Zo hard ja? Ik vroeg me al af waarom ik het geluid van sirenes achter me hoorde.

P: Ja u reed inderdaad veel te hard. Volgens de regels moet ik uw rijbewijs per direct innemen. Kunt u mij wel vertellen waarom u dit deed?

B: Oh wacht even. Mijn rijbewijs innemen?! Sorry meneer, ik had echt niet door dat mijn snelheid zo hoog was. Het is dat u het aanklaart. Het zit namelijk zo, een dierbaar iemand is vanochtend opgenomen met ernstige complicaties. Hij is al vaker opgenomen ten gevolge van zijn slechte gezondheid. Hij was lunch aan het bereiden en opeens hoorde een familielid een harde klap. Ze trof hem bewusteloos naast het fornuis aan en was zo alert om direct de hulpdiensten in te lichten. Kunt u het zich voorstellen? Zijn toestand leek stabiel te zijn, maar ik ben net door de afdeling ingelicht dat zijn toestand kritischer is dan gedacht. Ik heb weinig tijd en moet eigenlijk zo snel mogelijk weer verder. Ik moet naar de spoedafdeling.

P: Dat klinkt niet al te best. Toch moet ik u staande houden. Is dit de verklaring voor uw rijgedrag?

B: Ik ben er niet bij met mijn gedachten. Ik heb in geen maanden zo'n rottag gehad. Door mijn rotbaas, excuses voor het taalgebruik, ben ik ontslagen. Ziet u, ik zat op vanochtend om 7 uur al op mijn werk. Ik was druk bezig toen de telefoon rinkelde. Er moest een offerte binnen een half uur naar een grote klant gemaïld worden voor een nieuw project in Amsterdam-Zuid. Nou was de offerte al af, maar in alle chaos is er toen ik onderweg was naar mijn volgende vergadering door mij een te laag bedrag in de offerte vermeld, waardoor het hele project een koopje leek. Nadat ik de cliënt een half uur

later heb ingelicht over het daadwerkelijke bedrag, heeft deze uiteindelijk het hele project, dat voor komend voorjaar gepland stond, afgeblazen.

P: Zo, u heeft wel veel meegemaakt op één dag. Maar los van alles wat u vandaag is overkomen bent u niet alleen voor uzelf een gevaar, maar ook voor anderen. Bent u zich hier wel van bewust?

B: Ja, natuurlijk weet ik dat meneer. Ik heb nou eenmaal zo'n rotdag gehad, zoiets heb ik nog nooit eerder gedaan.

2. Inleiding en vragen van het experiment

2.1 Inleiding

Beste participant,

Hartelijk dank voor uw deelname aan dit onderzoek. Dit onderzoek gaat over de verklaring van bestuurders bij een verkeersovertreding.

Het afgelopen jaar was het aantal verkeersdoden in Nederland 678. Dit was ruim 11% meer dan het jaar daarvoor. Het Centraal Bureau voor de Statistiek heeft dit onderzocht en geeft aan dat dit vooral door hard rijden komt. Hard rijden levert dan ook risico op voor zowel de hardrijder zelf als voor andere weggebruikers. Ondanks dit risico geeft 40 procent van de automobilisten aan regelmatig te hard te rijden op de snelweg. Maar liefst 64 procent geeft aan vaak geconfronteerd te worden met andere weggebruikers die veel te hard rijden op de snelweg.

Op de volgende pagina zult u een gesprek tussen een politieagent en een bestuurder lezen. In de tekst wordt de bestuurder staande gehouden door de politieagent vanwege een snelheidsovertreding. Het blijkt dat bestuurders bij een verkeersovertreding mogelijk een valse verklaring kunnen geven om een straf te verminderen of zelfs te voorkomen. Lees het gesprek daarom rustig door. Na het lezen zullen er een aantal vragen gesteld worden over hoe u het gesprek vond gaan.

Deelname aan dit onderzoek is volledig vrijwillig, en daarom kunt u op elk moment uw deelname aan het onderzoek afbreken. Uw antwoorden zullen volledig anoniem worden verwerkt en uitsluitend worden gebruikt voor wetenschappelijke doeleinden.

Nu volgt het gesprek.

2.2 Vragenlijst

2.2.1 Geloofwaardigheid

- Ik vind de bestuurder geloofwaardig.

1	2	3	4	5	6	7
(helemaal niet			(helemaal			
mee eens)			mee eens)			

- Ik vind de bestuurder betrouwbaar.

1	2	3	4	5	6	7
(helemaal niet			(helemaal			
mee eens)			mee eens)			

- Ik vind de bestuurder oprecht.

1	2	3	4	5	6	7
(helemaal niet			(helemaal			
mee eens)			mee eens)			

- De verklaring van de bestuurder is waar

1	2	3	4	5	6	7
(helemaal niet			(helemaal			
mee eens)			mee eens)			

2.2.2 Schuld

- Ik zou aan de hand van de verklaring van de bestuurder een lagere straf geven

1	2	3	4	5	6
(helemaal niet			(helemaal		
mee eens)			mee eens)		

- Ik vind dat de bestuurder in deze situatie niet geheel verantwoordelijk kan worden gesteld voor zijn rijgedrag

1	2	3	4	5	6
(helemaal niet			(helemaal		
mee eens)			mee eens)		

- De situatie van de bestuurder is geen rechtvaardiging voor zijn snelheidsovertreding

1	2	3	4	5	6
(helemaal niet			(helemaal		
mee eens)			mee eens)		

- Het rijbewijs van de bestuurder moet worden ingenomen

1	2	3	4	5	6
(helemaal niet			(helemaal		
mee eens)			mee eens)		

2.2.3 Vragen over bestuurder

- Ik vond de verklaring van de bestuurder

1	2	3	4	5	6	7
Zeer vaag					zeer concreet	

- Ik vond de verklaring van de bestuurder

1	2	3	4	5	6	7
Zeer Ongedetailleerd					Zeer gedetailleerd	

- Ik vond de verklaring van de bestuurder

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet visueel voorstelbaar					Helemaal visueel voorstelbaar	

- Ik vond de verklaring van de bestuurder

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet specifiek					zeer specifiek	

2.2.3 Persoonsgegevens

- Wat is uw leeftijd?
- Met welk geslacht kunt u zich identificeren?
 - Man
 - Vrouw
 - Anders
- Wat is uw hoogst genoten opleiding?
 - Basisonderwijs
 - Lager / voorbereidend beroepsonderwijs (lbo / vmbo)
 - Hoger algemeen voortgezet onderwijs (havo)
 - Voorbereidend wetenschappelijk onderwijs (vwo)
 - Middelbaar beroepsonderwijs (mbo)
 - Hoger beroepsonderwijs (hbo)
 - Wetenschappelijk onderwijs (wo)
 - Anders, namelijk

Hartelijk dank voor uw deelname!

3. Kenmerken van de proefpersonen

3.1 Geslacht

Tabel 8.

De absolute aantallen van het geslacht van de proefpersonen

Geslacht	Aantal
Man	100
Vrouw	56
Anders	0
Totaal	156

3.2 Leeftijd

Tabel 9.

Minimum, maximum en mediaan van de leeftijd van de proefpersonen

	Minimum	Maximum	Mediaan	SD
Leeftijd	19	83	32.92	14.14

3.3 Opleiding

Tabel 10.

De absolute aantallen van het opleidingsniveau van de proefpersonen, percentages tussen haakjes

Opleidingsniveau	Aantal	
lbo/ vmbo	3	(1.9%)
havo	4	(2.6%)
vwo	5	(3.2%)
mbo	14	(9.0%)
hbo	42	(26.9%)
wo	86	(55.1%)
Anders	2	(1.3%)
Totaal	156	(100%)

3.4 Verdeling

Tabel 11.

Verdeling van de proefpersonen m.b.t de versies van de teksten

	Met details	zonder details	totaal
	$n = 92$	$n = 64$	$N = 156$
concreet	$n = 54$	$n = 35$	$n = 89$
abstract	$n = 38$	$n = 29$	$n = 67$